

Tribiwnlys Tir Amaethyddol Cymru
Adroddiad Blynyddol
Safonau'r Gymraeg
Ebrill 2022 – Mawrth 2023

Tribiwnlys Tir
Amaethyddol
Cymru

Agricultural
Land Tribunal
Wales

Cynnwys

Rhagair		3
Adran 1	Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth	4
Adran 2	Asesu Cydymffurfiaeth	4
Adran 3	Adrodd ar waith a wnaed yn 2022-2023	5
Adran 4	Gwaith sydd i ddod 2023-2024	6

Rhagair

Dyma seithfed adroddiad blynyddol Tribiwnlys Tir Amaethyddol Cymru (“y Tribiwnlys”) ar ei gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers i'r Safonau ddod i rym ar 30 Mawrth 2017. Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y cyfnod o 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023.

Mae dwy ran i'r Tribiwnlys, sef yr ysgrifenyddiaeth a'r aelodau. Mae'r ddwy ran yn gweithio gyda'i gilydd yn ystod y broses apelio a hawlio, gan wneud tasgau gwahanol. Yr aelodau yw:

- Cadeirydd y Tribiwnlys, hynny yw yr arweinydd barnwrol;
- Dirprwy gadeiryddion; ac
- Aelodau lleyg, sy'n arbenigo mewn draenio tir, perchnogaeth tir a ffermio.

Mae'r Tribiwnlys, ei aelodau a'i benderfyniadau yn annibynnol ar y Llywodraeth. Mae gan y Tribiwnlys 6 aelod (2 aelod cyfreithiol, 4 aelod lleyg) sydd â sgiliau Cymraeg cryf, a gellir cynnull panel llawn (hynny yw cadeirydd cyfreithiol a 2 aelod lleyg) a all glywed a chynnal gwrandawriad llawn drwy'r Gymraeg i drafod materion sy'n ymwneud â Thenantiaethau Amaethyddol. Gellir hefyd glywed gwrandawriadau i drafod materion sy'n ymwneud â Draenio Tir yn y Gymraeg gan ddefnyddio cyfieithu ar y pryd.

Mae'r ysgrifenyddiaeth yn gyfrifol am waith gweinyddol y Tribiwnlys, ac yn ymdrin â'r holl ymholiadau ffôn ac ysgrifenedig. Gweision sifil yw'r rhain a gyflogir gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn rhan o Uned Tribiwnlysoedd Cymru, sy'n gyfrifol am weinyddu chwe thribiwnlys datganoledig ledled Cymru. Nid oes neb yn nhîm yr ysgrifenyddiaeth yn rhugl yn Gymraeg, ond mae cymorth ysgrifenyddiaethau eraill Uned Tribiwnlysoedd Cymru ar gael iddynt pan fo angen. Mae'r Uwch Reolwr Gweithrediadau a Phennaeth Tribiwnlysoedd Cymru yn rhugl yn y Gymraeg.

Dyddiad cyhoeddi: 29/09/2023

Manylion cyswllt ar gyfer ymholiadau: AgriculturalLandTribunalWales@llyw.cymru

Adran 1 – Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn wedi'i ddrafftio gan Uned Tribiwnlysoedd Cymru, ac wedi'i gymeradwyo gan Lywydd y Tribiwnlys Tir Amaethyddol.

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn i'w weld ar wefan y Tribiwnlys, ac mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cael gwybod ei fod wedi'i gyhoeddi.

Adran 2 – Aseu Cydymffurfiaeth

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Tribiwnlys yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau cyflenwi gwasanaethau drwy'r camau canlynol:

- Darparu canllawiau i staff am sut i ymateb i ohebiaeth, ateb y ffôn a negeseuon e-bost.
- Darparu templedi ar gyfer llythyrau, sy'n cynnig cyfle i ddefnyddwyr y Tribiwnlys gael gohebiaeth yn Gymraeg. Mae llythyrau a negeseuon e-bost oddi wrth y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan bod gohebiaeth yn cael ei chroesawu yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.
- Mae'r holl ddogfennau a gynhyrchir ar gyfer y cyhoedd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan gynnwys ffurflenni cais a dogfennau canllaw. Mae fersiynau Saesneg o ddogfennau a'r ffurflenni a gynhyrchir gan y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol sy'n datgan eu bod ar gael yn y Gymraeg, ac y gall y cyhoedd gyflwyno gwybodaeth i'r Tribiwnlys yn y Gymraeg.
- Sicrhau bod pawb yn deall bod darpariaeth ar gyfer cynnal gwrandawiadau yn Gymraeg ac y gall unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwrandawriad.
- Mae pob tudalen ar ein gwefan ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.
- Cyflwynodd Llywodraeth Cymru system ffôn newydd drwy Microsoft Teams ym mis Ebrill 2021. Mae'r Tribiwnlys yn defnyddio'r system newydd hon i sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safonau 8 a 9 drwy sicrhau bod gan ddefnyddwyr y Tribiwnlys yr opsiwn o bwysu 1 i siarad ag aelod o'r tîm yn Gymraeg a phwysu 2 i siarad ag aelod o'r tîm yn Saesneg.

Defnyddio ein Gwasanaethau

Daeth 28 o geisiadau i law'r Tribiwnlys yn 2022-2023, a chynhaliwyd 8 gwrandawriad. Ni chynhaliwyd unrhyw wrandawriadau yn Gymraeg.

Gwefannau

Nodir isod ddadansoddiad o faint o weithiau yr ymwelwyd â thudalen hafan Gymraeg a Saesneg y Tribiwnlys ar wefan Tribiwnlys Tir Amaethyddol Cymru yn ystod 2022-2023.

	Saesneg	Cymraeg	Cyfanswm
Nifer yr ymweliadau â'r dudalen	1,481	189	1,670

Safonau Llundio Polisi

Mae'r Tribiwnlys yn arfer ei swyddogaethau statudol yn unol â'i ddeddfwriaeth lywodraethol. Nid yw o fewn cylch gwaith y Tribiwnlys i ddatblygu polisi. Er hynny, rydym yn ystyried effaith ein penderfyniadau gweithredol ar ddarparu ein gwasanaethau yn Gymraeg.

Safonau Cadw Cofnodion

Mae Hysbysiad Cydymffurfio Comisiynydd y Gymraeg ar gyfer y Tribiwnlys yn esbonio'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, Llundio Polisi, a Chadw Cofnodion y mae'n rhaid i'r Tribiwnlys gydymffurfio â hwy. Cyhoeddwyd yr hysbysiad cydymffurfio ar wefan y Tribiwnlys: <https://tribiwnlystiramaethyddol.llyw.cymru/sites/agriculturaland/files/2019-05/180323-alt-welsh-lang-standards-compliance-notice-cy.pdf>. Rydym yn cadw cofnod o nifer y cwynion a ddaw i law, os oes rhai, sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau.

Cwynion

Ni ddaeth unrhyw gwynion i law'r Tribiwnlys ynghylch gweithredu'r Safonau yn ystod y cyfnod adrodd.

Adran 3 – Adrodd ar waith a wnaed yn 2022-2023

Mae'r tabl isod yn adrodd ar gynnydd 'Gwaith sydd i ddod' a gafodd ei gynnwys yn Adroddiad Blynyddol 2021-2022.

	Camau gweithredu	Cynnydd
1.	Datblygu cynllun gweithredu ar gyfer hyrwyddo ac annog y cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymwneud â'r Tribiwnlys.	Amcan wedi'i gwblhau. Mae camau gweithredu wedi'u datblygu a fydd yn bwydo i mewn i Gynllun Rhanbarthol Uned Tribiwnlysoedd Cymru ar gyfer 2023/24.
2.	Bydd y Tribiwnlys yn cynnal archwiliad o sgiliau aelodau Cyfreithiol a Lleyg y Tribiwnlys. Diben hynny yw adolygu ein cofnod o'r rhai a fyddai'n gallu cynnal gwrandawriad Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.	Amcan wedi'i gwblhau. Gellir gweld canlyniadau'r archwiliad o dan ragair yr adroddiad hwn, lle mae'n manylu ar nifer yr aelodau sy'n gallu cynnal gwrandawriad heb fod angen cyfieithydd arnynt. Roedd dau aelod wedi methu ymateb i'r archwiliad ar y pryd.
3.	Bydd gwaith hefyd yn cael ei wneud i gynllunio system hunanreoleiddio o ran cydymffurfio â safonau'r Gymraeg ar gyfer y Tribiwnlys.	System wedi'i chynllunio. Mae dau holiadur 'ticio blychau' wedi'u llunio, un ar gyfer clerod ac un ar gyfer y rheolwr busnes. Mae'r rhain yn helpu i brocio'r cof a gwirio gwybodaeth am Safonau'r Gymraeg. I'w weithredu 2023-24.
4.	Bydd dogfen ganllaw hefyd yn cael ei chynhyrchu, i roi cyfarwyddiadau i'r Tribiwnlys ar sut i gael gwasanaeth cyfieithu ysgrifenedig a chyfieithu ar y pryd, ac ar hwyluso cyfarfodydd dwyieithog drwy blatfformau fideo-gynadledda.	System wedi'i chynllunio. Nid yw'r canllawiau ar gyfer y system wedi'u cwblhau gan fod fframwaith cyfieithu newydd yn cael ei gaffael. Unwaith y bydd y fframwaith newydd ar waith, bydd y canllawiau'n cael eu cwblhau. I'w weithredu 2023-24.

Adran 4 – Gwaith sydd i ddod 2023-2024

1. Meithrin cysylltiadau â defnyddwyr gwasanaethau i nodi rhwystrau rhag rhyngweithio â'r Tribiwnlysoedd drwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Nodi gwelliannau y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2023/24 i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ein Tribiwnlysoedd.
3. Darparu hyfforddiant i holl aelodau'r Tribiwnlys a staff Uned Tribiwnlysoedd Cymru i godi ymwybyddiaeth o'r defnydd o'r Gymraeg yn ei gwrandawladau ac mewn perthynas â chyfathrebu ehangach, ac o rwymedigaethau'r Tribiwnlysoedd o dan Safonau'r Gymraeg.